

**ผลกระทบการเรียนรู้ในวิชานิติศาสตร์ จากกรณีการระบาดของ
ของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์***

Learning Impacts in Law Courses from the Case of the
Coronavirus (COVID-19) Pandemic on Law Students at the
Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn
Rajabhat University under the Royal Patronage

ธีระญา ปราบปรัม**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Thiraya Prabpram

Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

วันที่รับบทความ 13 สิงหาคม 2564; วันที่แก้ไขบทความ 17 ตุลาคม 2564; วันที่ตอบรับบทความ 21 ตุลาคม 2564

* บทความนี้สรุปมาจากโครงการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้จากกรณีการระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

** นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง; เนติบัณฑิตไทย; นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง; อีเมลติดต่อ thiraya2521@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเป็นบริการสาธารณะของรัฐอย่างหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) หลักสูตรนิเทศศาสตร์มีหน้าที่ให้บริการสาธารณะดังกล่าว ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต่างได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกนักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตร์จำนวน 67 คน (ร้อยละ 100) และอาจารย์ประจำหลักสูตร 5 ท่าน (ร้อยละ 100) ผลการวิจัยจากปัญหา 1) ผลกระทบการเรียนรู้ในวิชานิเทศศาสตร์จากกรณีการระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์เมื่อนำวิธีการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ การประเมินผลแบบออนไลน์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมที่ใช้เรียนออนไลน์ที่แตกต่างส่งผลกระทบต่อการเรียนในระดับมากที่สุด และการประเมินผลที่ปรับเปลี่ยนใช้ข้อสอบแบบเปิด ทำให้นักศึกษามีความไม่เข้าใจและไม่สามารถอธิบายความรู้ของตนได้ ทำให้ผลการสอบในบางรายวิชาสอบไม่ผ่าน และ 2) ผลกระทบการเรียนรู้ทางด้านการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน ในการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) อันได้แก่ (1) การเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องเรียนรู้พฤติกรรมส่วนบุคคลที่มาจากจิตสำนึกแต่ในขณะเดียวกันหากมีการปฏิสัมพันธ์จากพฤติกรรมของผู้สอนอย่างใกล้ชิดซึ่งจะส่งผลถึงความรู้สึกของผู้เรียน อันเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเลียนแบบได้ (2) การเรียนรู้ด้านความรู้ พบว่าการชี้แนะในกระบวนการนำไปสู่วิธีการค้นคว้าที่สูงขึ้นควรได้รับการแนะนำและสอนอย่างใกล้ชิดที่สามารถตอบโต้ได้ทันที ซึ่งถ้าทำผ่านระบบออนไลน์จะเกิดความล่าช้าทางการสื่อสารและเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ดังกล่าว (3) การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา พบว่า ความสามารถในการใช้และการตีความกฎหมาย การเทียบเคียง และการค้นหาหลักเกณฑ์หรือทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงหรือปัญหาต่าง ๆ ได้รับผลกระทบสูงสุดจากการประเมินโดยผู้สอน (4) การเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ พบว่า ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่มีต่อกันในห้องที่มีการเรียนการสอนจริง นักศึกษาจะมีความรวดเร็วในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย (5) การเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า วิกฤตโควิด-19 ทำให้นักศึกษามีความพร้อมทักษะด้านนี้ เพราะการสื่อสารการเรียนแบบออนไลน์ทำให้การ

พัฒนาด้านดังกล่าวไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตัวผู้เรียนไม่สามารถจัดระบบการเรียนรู้โดยตนเองได้

จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงขอเสนอแนะว่า รัฐต้องมีวิธีการที่รับมือกับโรคระบาดในภายหน้า เพื่อให้การบริการสาธารณะด้านการศึกษาดำเนินไปได้ การเรียนรู้ถึงปัญหาของการศึกษาตั้งแต่เชิงโครงสร้าง และในส่วนของผู้สอนและนักศึกษาก็ช่วยกันแก้ปัญหาการมอบหมายให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง และในการสอนในบางหัวข้อเมื่อมีเหตุจำเป็นก็ควรใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่ลดความกังวลทั้งฝ่ายผู้สอนและผู้เรียนเช่นข้อสอบแบบปลายเปิด

คำสำคัญ: ไวรัสโคโรนา (โควิด-19), นิติศาสตร์, มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF)

Abstract

Education is one of the public services that have been impacted by the coronavirus (COVID-19) pandemic. Law courses are responsible for providing such public services; both teachers and students are inevitably affected. This qualitative study relied on documentary research and in-depth interviews that included 67 law students (100%) and 5 full-time professors (100%). The results were as follows. First, as for the learning impacts in law courses organized during the coronavirus pandemic on the law students, it was found that when they were exposed to online learning and assessment, different internet networks and online learning programs had the greatest impact on their learning. Also, the modified assessment that relied on open-ended exams made the students unable to understand the content and explain their knowledge, which resulted in their inability to pass some courses. Second, as for the learning impacts according to the five learning standards of the Higher Education Qualifications (TQF), the results were as follows. First, in terms of moral and ethical learning, it was found that morality and ethics were learning about personal behaviors that came from consciousness. However, if there were close interactions from the teachers' behaviors, which would affect the students' feelings, there might be imitation behaviors

among the students. Second, in terms of knowledge learning, it was found that providing guidelines in the process that led to more advanced research methods would mean that the students should be taught closely and allowed to react promptly. If done online, there would be communication delays and boredom from such learning. Third, as for cognitive skill learning, it was found that the ability to use and interpret laws, compare or find appropriate criteria or alternatives, and adapt them to explain facts or solve problems was most affected according to the teachers' assessment. Fourth, in terms of interpersonal skill and responsibility learning, it was found that as for their interpersonal skills and responsibility for one another in actual classrooms, the students were quick in completing given assignments. Fifth, as for numerical, communication, and information technology skills learning, it was found that the COVID-19 pandemic resulted in the students' lack of such skills. This was because online learning hindered the continuous development of those skills, which resulted in the students' inability to manage their learning process.

From the findings, it is suggested that the government must be ready to cope with future pandemics in order to push public education services forward. Education problems should also be learned structurally. Moreover, teachers should help the students study on their own. Finally, when teaching certain topics, teachers should use evaluation and assessment technics that reduce the stress of both the students and the teachers themselves such as open-ended exams.

Keywords: Coronavirus (COVID-19), Law, Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF

1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

หลังจากที่ทางการประเทศจีนยืนยันเมื่อ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ว่าเกิดการระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ในเมืองอู่ฮั่นหลังจากเก็บตัวอย่างไวรัสจากคนไข้นำไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ¹ World Health Organization ประเทศจีนและองค์การอนามัยโลกระบุว่าไวรัสชนิดนี้คือ “เชื้อไวรัสโคโรนา” ทำให้รัฐบาลต้องแจ้งเตือนให้ประชาชนปรับรูปแบบการดำรงชีวิตใหม่ทั้งหมด รวมถึงการจัดการเรียนการสอน นำมาซึ่งการออกมาตรการของสถานศึกษาดำเนินการป้องกันโรคตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัดหนึ่งในวิธีการรับมือกับการระบาดคือ Social distancing หรือการเพิ่มระยะห่างระหว่างกันในสังคมเพื่อป้องกันการระบาดจากคนสู่คนซึ่งมาตรการ Social distancing นี้ทำให้มีการนำระบบการเรียนการสอนออนไลน์เข้ามาปรับใช้ มีการจัดการเรียนการสอนและการเตรียมสอนแบบ Work from home เพื่อดำเนินการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องภายใต้วิกฤติโรคระบาด

แม้ว่าการเรียนนิเทศศาสตร์จะมีหลักสูตรการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นแบบบรรยาย โดยมีบางรายวิชาที่เป็นโครงงานพิเศษที่เป็นการฝึกงาน แต่ผลของการปรับการเรียนการสอนดังกล่าวจากเดิมที่อาจารย์และนักศึกษาสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ และสามารถตรวจสอบการถ่ายทอดความรู้กันได้ว่า การสอนที่มีผลต่อผู้เรียนเป็นอย่างไร ในแต่ละรายวิชาของหลักสูตรนิเทศศาสตร์จะมีการกำหนดการเรียนรู้ไว้ โดยการกำหนด Curriculum mapping ตามเกณฑ์กลางเฉพาะของหลักสูตรตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) ที่แต่ละรายวิชาต้องออกแบบให้สอดคล้องภายใต้เกณฑ์กลางดังกล่าว และมีการวัดและประเมินผลโดยใช้เครื่องมือเดียวกัน เช่น การสังเกต การมอบหมายงาน การสอบเพียงครั้งเดียวเฉพาะปลายภาคแบบ 100 คะแนน โดยไม่มีคะแนนเก็บและเป็นข้อสอบอัตนัยที่หำนำเอกสารทุกชนิดเข้าห้องสอบ แต่เมื่อมีวิกฤตไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการเรียนการสอนเดิม และเครื่องมือการประเมินผลที่ต้องเปลี่ยนไป พบว่า

¹ World Health Organization, **Report of the WHO-China, Joint Mission on Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)**. WHO. Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public, [Online], 18 March 2020. Source: [https://www.who.int/publications/i/item/report-of-the-who-china-joint-mission-on-coronavirus-disease-2019-\(covid-19\)](https://www.who.int/publications/i/item/report-of-the-who-china-joint-mission-on-coronavirus-disease-2019-(covid-19))

1) ปัญหาที่ส่งผลกระทบการเรียนรู้ในวิชาประวัติศาสตร์ จากกรณีการระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของนักศึกษาสาขาวิชาประวัติศาสตร์ โดยศึกษาถึงการเรียนออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพการเรียนรู้ในรายวิชา ความถดถอย การกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ลดลงอย่างเห็นได้ชัดในด้านใด และผู้สอนซึ่งมีภาวะเครียดสะสมจากการแก้ไขปัญหาในการถ่ายทอดและการประเมินผล ส่งผลต่อการประเมินตามเกณฑ์เดิมอย่างไรบ้าง เพื่อวัดศักยภาพของผู้เรียนว่าไม่สามารถดำเนินการได้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาทั้ง 5 ด้านที่หลักสูตรกำหนดไว้ในมคอ.2 อย่างไร เช่น การตั้งประเด็นคำถามของอาจารย์เพื่อให้นักศึกษาได้ตอบอันเป็นการประเมินผลแบบสังเกตพฤติกรรม ซึ่งแทบไม่มีการโต้ตอบจากนักศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในห้องเรียนออนไลน์ในการยืนยันตัวตนแบบเปิดหน้ากล้องเพื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนพบว่าร้อยละ 99 ไม่ยินยอมเปิดหน้ากล้อง ทำให้ไม่สามารถประเมินพฤติกรรมแบบสังเกตได้ และเมื่อตรวจสอบจากผลการประเมินจากการสอบในแต่ละรายวิชาที่อาจารย์ในหลักสูตรได้มีการวัดและประเมินผลก็พบว่ามีความคะแนนแต่ละรายวิชาอยู่ในระดับที่สอบไม่ผ่านยังคงมีอยู่

2) ปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษารวมถึงผลลัพธ์ของการเรียนรู้แบบออนไลน์พบว่า การเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาร้อยละ 60 มีปัญหาเรื่องเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและค่าใช้จ่ายจากการใช้สัญญาณที่เพิ่มขึ้น ซึ่งวิเคราะห์จากข้อเท็จจริงพบว่า การเรียนรู้ที่เป็นสถานการณ์บังคับของสถานศึกษาในยุค COVID-19 คือการเรียนผ่านระบบออนไลน์ มีปัญหาในบางมิติ² ในด้านของความเหลื่อมล้ำดิจิทัล (digital divide) ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต ทักษะความรู้ของครูและผู้ปกครองในการช่วยสนับสนุน และมากกว่า 30% ไม่มีห้องส่วนตัวหรือพื้นที่เงียบ ๆ ในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัย³ ที่ผ่านมาได้เคยทำการศึกษาถึงผลกระทบของการที่ต้องปิดโรงเรียนหรือเปิดเรียนล่าช้า พบว่าการที่นักเรียนต้องอยู่บ้านนาน ๆ จะส่งผลทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนถดถอยลง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กยากจนที่ไม่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน และการที่เด็กต้องออกจากโรงเรียนประมาณ 6 สัปดาห์ อาจจะทำให้ความรู้ของเขาหายไปถึง

² ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค, กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.), [ออนไลน์] 5 เมษายน 2563. แหล่งที่มา: <https://thaipublica.org/2020/04/19-economists-with-covid-19-15/1>

³ The Brookings Institution, **Brookings Report (2017) Summer learning loss: What is it, and what can we do about it?** [Online], 7 May 2021. Source: <https://www.brookings.edu/research/summer-learning-loss-what-is-it-and-what-can-we-do-about-it/>

ครึ่งปีการศึกษา⁴ ซึ่งสภาวะการถดถอยของทุนมนุษย์ (human capital) อาจจะนำไปสู่การถดถอยของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศได้

3) สถานการณ์ที่เปลี่ยนไป การวัดและประเมินผลที่ไม่ได้ออกแบบรองรับสถานการณ์โรคระบาดส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ทางด้านการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน (TQF) อันได้แก่ (1) การเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) การเรียนรู้ด้านความรู้ (3) การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา (4) การเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) การเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จากการศึกษาผู้สอนมีความจำเป็นที่ต้องเลือกวิธีการใหม่ในการวัดและประเมินผลจากเดิมที่กำหนดไว้ใน มคอ.2 ของหลักสูตรนิเทศศาสตร์ เพื่อที่จะวัดและประเมินผลในสถานการณ์โรคระบาดทำให้มีผลกระทบต่อการใช้ผลตามเกณฑ์เดิมที่ตั้งไว้ เช่น การสังเกตพฤติกรรมที่มีความล้มเหลวในการวัดและประเมินผล ซึ่งผู้สอนจะดำเนินการวัดและประเมินอย่างไรในสถานการณ์วิกฤติโรคระบาดเพื่อให้ยังคงไว้ซึ่งคุณภาพการเรียนการสอน

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์การเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตร์ที่ใช้หลักสูตรนิเทศศาสตร์ซึ่งเป็นหลักสูตรฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2561 ว่านักศึกษาได้รับผลกระทบทางด้านการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน (TQF) อันได้แก่ 1) การเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) การเรียนรู้ด้านความรู้ 3) การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา 4) การเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) การเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เดิมสามารถวัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ต่าง ๆ ได้เมื่อมีการเข้าเรียนแบบปกติ เช่น ทักษะด้านอารมณ์ที่สามารถวัดได้จากการสังเกตของผู้สอน แต่เมื่อมีการเรียนระบบออนไลน์ การประเมินผู้เรียนดังกล่าวดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้เลย ในการเรียนรู้ที่ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กันต่อหน้า รวมถึงความพร้อมของทั้งผู้เรียนและผู้สอนทางด้านเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ต ที่มีก่อสร้างปัญหาได้อย่างคาดไม่ถึง ซึ่งผู้วิจัยจึงอยากใช้โอกาสนี้ในการศึกษาผลกระทบจากวิกฤติไวรัสโคโรนาต่อผลกระทบ

⁴ Hanushek and Woessman, **Education Knowledge Capital, and Economic Growth in Economics of Education**, 2nd (2020) [Online], 12 March 2021. Source: <http://hanushek.stanford.edu/publications/quantitative-look-economic-impact-european-union%E2%80%99s-educational-goals>

การเรียนรู้ในวิชานิติศาสตร์ จากกรณีการระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อเรียนรู้ วิเคราะห์หาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ในครั้งต่อ ๆ ไป และเตรียมการในเหตุการณ์ที่จะมีขึ้นในภายภาคหน้า

2. สมมติฐานการวิจัย

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ทำให้การเรียนรู้ของนักศึกษามีศักยภาพที่ลดลงเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเรียนรู้แบบเดิม และวิธีการประเมินผลที่ต้องเปลี่ยนแปลงของผู้สอนทำให้การวัดและประเมินผลจากการวัดเกรดที่ออกมามีประสิทธิภาพที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจของนักศึกษา ทำให้คุณภาพของการประเมินผลไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF)

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) ศึกษาถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบการเรียนรู้ในวิชานิติศาสตร์ จากกรณีการระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์

2) ศึกษาถึงผลกระทบการเรียนรู้ทั้งด้านการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน (TQF) อันได้แก่ (1) การเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) การเรียนรู้ด้านความรู้ (3) การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา (4) การเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) การเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก สำหรับการคัดเลือกเป้าหมายกลุ่มที่จะวิจัยคือนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์จำนวน 67 คน (ร้อยละ 100) จากนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ที่เหลืออยู่และใช้หลักสูตรนิติศาสตร์ ฉบับปรับปรุง 2561 (มคอ.2) และอาจารย์ประจำหลักสูตร 5 ท่าน (ร้อยละ 100) ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563

มีขั้นตอนการเรียบเรียง คัดเลือกเอกสาร และประชากรที่จะวิจัย โดยแบ่งขั้นตอนเป็น
ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงเอกสารค้นคว้าข้อมูลจากงานวิจัย บทความ ตำรา สื่อออนไลน์
ต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษาหลักสูตรนิเทศศาสตร์จำนวน 67 คน
(ร้อยละ 100) และอาจารย์ 5 คน (ร้อยละ 100) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามและ
แบบสัมภาษณ์สำหรับนักศึกษาผ่านระบบ Google form และอาจารย์โดยแบบสอบถามและ
แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เป็นเครื่องมือเพื่อศึกษาผลกระทบการเรียนรู้ทางด้านการเรียนรู้ตาม
มาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน (TQF) อันได้แก่ (1) การเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) การ
เรียนรู้ด้านความรู้ (3) การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา (4) การเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์
ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) การเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การ
สื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5. บรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สาระสำคัญในการทบทวนวรรณกรรมมี 3 ประการ คือ 1) แนวคิดการใช้สื่อสังคม
ออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ 2) การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน
3) มาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้านเฉพาะของสาขาวิชานิเทศศาสตร์ (มคอ.2) หลักสูตร
นิเทศศาสตร์ปี พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

1) แนวคิดการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้

ในปัจจุบันการเรียนรู้แบบออนไลน์⁵ ระหว่างผู้เรียนผู้สอนและการเรียนรู้มีความสำคัญ
3 ประการ การดำรงอยู่ของสังคม (Social Presence) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนที่จะ
แสดงออกถึงบุคลิกลักษณะ อุปนิสัยส่วนตัว ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้เหมาะสม สมจริง ดังนั้น
ภาระของผู้สอนคือ การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกถึงตัวตนของตนเอง ในสื่อสังคมออนไลน์

⁵ Bayham and Fenichel, *Impact of school closures for COVID-19 on the US health-care workforce and net mortality: a modeling study*, The Lancet, Volume 5 Issue 5 (May 2020), pp. 271-277.

ในสภาพแวดล้อมของสังคมที่มีมิตรภาพ ไว้วางใจได้ มีการสร้างสัมพันธ์ภาพในสังคมออนไลน์ มีการให้แบบอย่างที่ดีในการแสดงออกซึ่งความเป็นตัวเอง ความภูมิใจในตนเอง รวมทั้งการแสดงความคิดเห็น การเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การดำรงอยู่ของการสอน (Teaching Presence) หมายถึง การที่ผู้สอน ปรากฏอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ในบริบทของการเรียนรู้ เช่น กระบวนการออกแบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ แบบออนไลน์ การกระตุ้นให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบเพิ่มเติมแบบออนไลน์ รวมทั้งการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในชั้นเรียน กับการเรียนรู้นอกชั้นเรียนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ การดำรงอยู่ของความรู้ (Cognitive Presence) หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ และความหมายของความรู้ ผ่านการสะท้อนความเป็นตัวเอง จากการเชื่อมโยงข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง สามารถสร้างความหมายและเรียนรู้ได้ ผ่านการสื่อสารที่เพียงพอ ในบริบทของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ประกอบการเรียนการสอน การดำรงอยู่ของความรู้ ประกอบด้วยการที่ผู้เรียนสามารถบูรณาการความรู้ที่สำคัญที่เรียนรู้ในชั้นเรียนกับความรู้ในโลกที่เป็นจริง เพื่อความเข้าใจ จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วย

2) การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในชั้นเรียนเพื่อเป็นสื่อประกอบการเรียนรู้ เช่น แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทันกับเหตุการณ์ สื่อที่กล่าวมานี้สร้างโดยมีอาชีพทางด้านวิทยุ โทรทัศน์ สื่อจึงมีความน่าสนใจ ดึงดูดความสนใจ เสริมสร้างความคิด และจินตนาการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่ดึงดูดความสนใจได้ดีเยี่ยม ที่จะใช้ในชั้นเรียน

นอกจากนี้ หากผู้สอนออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนสืบค้นเนื้อหา เพื่อการนำเสนอในชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเป็นการเชื่อมโยงความรู้เนื้อหาในชีวิตประจำวัน กับการเรียนในชั้นเรียนอีกด้วย หรือการสร้าง blog ประจำชั้นเรียน จึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถหมุนเวียนกัน เขียนข้อความ เรื่องราว ความรู้ต่าง ๆ ตามความสนใจ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนในหลักสูตร ทำให้เกิดการเรียนรู้จากสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการสื่อสาร รวมทั้งการใช้ภาษาอีกด้วย

3) มาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้านเฉพาะของสาขาวิชานิติศาสตร์ (มคอ.2) หลักสูตรนิติศาสตร์ปี พ.ศ. 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

1. คุณธรรม จริยธรรม

1.1 การเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม

1) ปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ในด้านความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ มีวินัย ตรงต่อเวลา และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

2) ปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตอาสา และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

3) ประพฤติปฏิบัติตนอย่างสอดคล้องกับหลักคุณธรรมและจริยธรรมของ นักกฎหมาย

4) รู้ เข้าใจ และยึดมั่นในหลักความยุติธรรม หลักนิติธรรม คุณธรรม และ จริยธรรมของนักกฎหมาย

1.2 การประเมินผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม

1) ตรวจสอบการตรงต่อเวลาในการเข้าชั้นเรียน และการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

2) สังเกตการมีวินัยและความพร้อมเพรียงของนักศึกษาในการเข้าเรียน และ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

3) สังเกตการปฏิบัติตนของนักศึกษา

4) ปริมาณการกระทำทุจริตในการสอบ

2. ความรู้

2.1 การเรียนรู้ด้านความรู้

1) มีความรู้ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญในรายวิชาหรือศาสตร์ของตน

2) มีความเข้าใจและสามารถอธิบายหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่สำคัญในรายวิชา หรือศาสตร์ของตนได้อย่างถูกต้อง

3) สามารถนำหลักการ แนวคิด บทบัญญัติของกฎหมาย และแนวการพิพากษา ของศาลไปปรับใช้กับปัญหาข้อเท็จจริงได้อย่างครบถ้วนถูกต้อง มีนิติทัศนะ และสามารถบูรณาการ เชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และถ่ายทอดไปยังผู้อื่นได้

4) สามารถนำความรู้ความเข้าใจในหลักการหรือแนวคิดทางกฎหมายที่ศึกษาไปศึกษาค้นคว้าในระดับสูงขึ้นไป หรือศึกษาวิจัย หรือค้นคว้าเพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพ

5) ตระหนักรู้และมีความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของบทบัญญัติกฎหมาย ตลอดจนปัญหากฎหมายที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ

2.2 การประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้

- 1) ตรวจสอบกระบวนการทำงาน ผลผลิตและผลลัพธ์ของงาน
- 2) ประเมินจากผลการทดสอบ โดยการสอบข้อเขียน การสอบปากเปล่า การสอบปฏิบัติ การเขียนรายงาน และการนำเสนอด้วยวาจา
- 3) ประเมินจากกรณีศึกษาที่มอบหมาย

3. ทักษะทางปัญญา

3.1 การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา

- 1) สามารถแสดงทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณอย่างสม่ำเสมอ
- 2) สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ บูรณาการความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องในศาสตร์ของตนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- 3) มีความสามารถในการใช้และการตีความกฎหมาย การเทียบเคียงและการค้นหาหลักเกณฑ์หรือทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงหรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดอย่างถูกต้องและเป็นธรรมแก่กรณี ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงหลักความยุติธรรมและหลักนิติธรรม
- 4) มีความสามารถในการค้นหาหรือได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนการทำความเข้าใจ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและแปลผลข้อมูลที่ได้มาเหล่านั้น
- 5) มีความสามารถในการวิพากษ์ วิจารณ์ สนับสนุน โต้แย้ง รับฟังความเห็นจากบุคคลอื่น หาข้อยุติและการเสนอทางออกหรือทางเลือกได้อย่างรอบด้านและเป็นกลายานมิตร

3.2 การประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา

- 1) ประเมินผลจากการใช้หลักการให้เหตุผลและการใช้เหตุผลทางกฎหมาย และข้อเท็จจริง การโต้แย้งและการใช้ภาษาในการโต้แย้งทางกฎหมาย การตีความและการวิเคราะห์ รวมทั้งการค้นคว้าทางกฎหมายในแก้ไขปัญหา

- 2) ประเมินผลจากการมีส่วนร่วมในการอภิปราย
- 3) ประเมินผลจากการนำเสนอตามบทบาทสมมติในกิจกรรมศาลจำลอง
- 4) ประเมินผลจากการให้เหตุผลในกิจกรรมการโต้แย้ง

4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

4.1 การเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

- 1) สามารถแสดงบทบาทผู้นำ ผู้ตาม และการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทและสถานการณ์
- 2) มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายทั้งของตนเองและของส่วนรวม
- 3) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีความสามารถในการปรับตัวในสังคมที่มีความหลากหลาย มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ การควบคุมอารมณ์และความอดทน
- 4) รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ตลอดจนใช้สิทธิเสรีภาพโดยไม่กระทบผู้อื่น

4.2 การประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

- 1) ประเมินจากพฤติกรรมและการแสดงออกของนักศึกษาในแสดงความคิดเห็นและการร่วมกิจกรรมอื่น ๆ
- 2) ประเมินจากการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามในสถานการณ์การเรียนรู้

5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5.1 การเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- 1) สามารถประยุกต์ความรู้ทางคณิตศาสตร์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการแก้ปัญหา ค้นคว้าข้อมูลและนำเสนอได้อย่างเหมาะสม
- 2) สามารถใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้ภาษาในการค้นคว้าข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานและนำเสนออย่างถูกต้องเหมาะสม
- 3) มีทักษะในการค้นหา ทำความเข้าใจ และนำไปใช้ซึ่งข้อมูล หรือสถิติต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการปรับใช้กฎหมาย

4) มีความสามารถในการใช้ภาษาเขียน เพื่อเรียบเรียงและจัดทำเอกสารสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

5.2 การประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1) ประเมินจากความสามารถในการอธิบาย อภิปราย ในชั้นเรียนและการตอบข้อสอบ

2) ประเมินจากความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการนำเสนอหรือค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

ซึ่งมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรนิเทศศาสตร์ตลอดจนการวัดและประเมินผลเป็นการออกแบบหลักสูตรภายใต้มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของผู้เรียนและผู้สอนในสถานการณ์ปกติที่มีการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่สามารถนำมาวัดและประเมินผลด้วยการสังเกตและการทดสอบตลอดจนการออกแบบหรือการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา

6. ผลการวิจัย

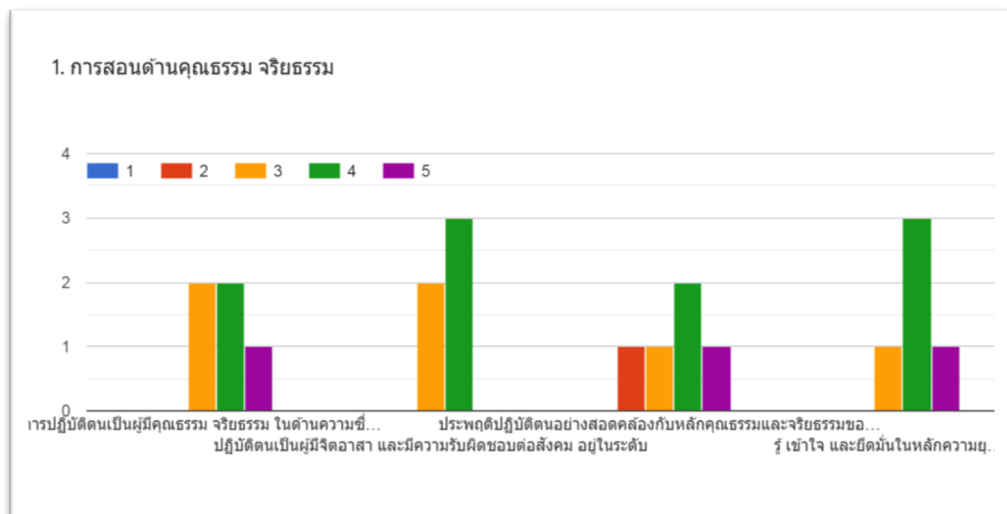
การเรียนภายใต้สถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา (โควิด-19) หลักสูตรนิเทศศาสตร์มีการสอนออนไลน์เต็มรูปแบบโดยใช้โปรแกรม Google meet เป็นหลักและในภาคเรียนที่มีการประเมินผลการเรียนมีการวัดและประเมินผล 100 คะแนนจากการสอบปลายภาค ทำให้ผลการเรียนนักศึกษามีประสิทธิภาพที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจจะศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไขหรือประเมินหลักสูตรที่เหมาะสมในทุกสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในภายหน้า

ผลจากการประเมินแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป นักศึกษาจำนวน 67 คน พบว่าผู้เรียนรู้ที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 70 เป็นเพศชาย และร้อยละ 30 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58 อายุระหว่าง 17-20 ปี ร้อยละ 42 อายุระหว่าง 21-23 ปี และร้อยละ 33 เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 37 เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 30 เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ซึ่งได้ตอบแบบสอบถามเรื่องผลกระทบจากด้านสภาพแวดล้อมต่อการเรียนรู้ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้นมากที่สุดคือด้านอุปกรณ์ เช่น มือถือ โน้ตบุ๊ก และด้านการเงิน ส่วนผลกระทบด้านสภาวะจิตใจต่อการเรียนจากสถานการณ์โควิด-19 ที่มีผลต่อการเรียนมากที่สุด คือความกังวลและความตึงเครียด

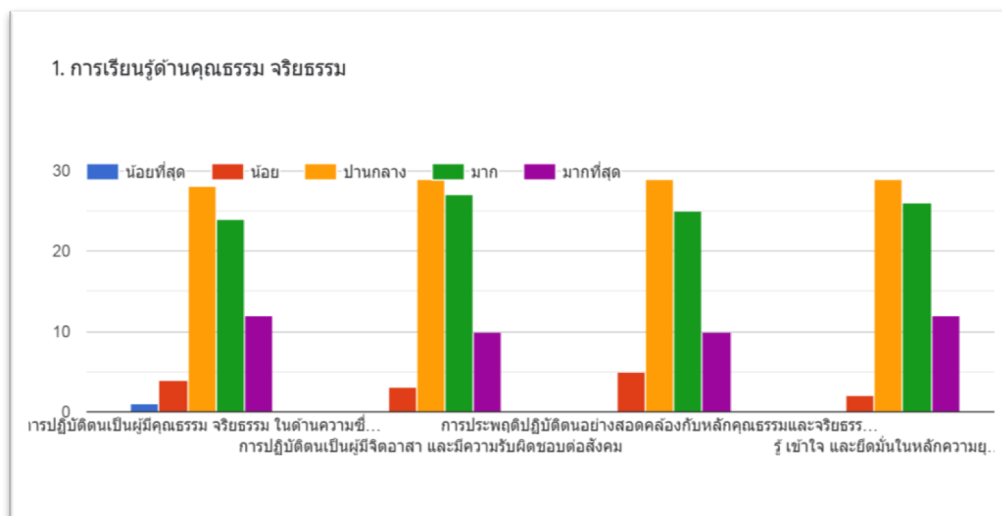
จากกระแข่าวที่มีเรื่องโควิด-19 ร้อยละ 80 และจากการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ นักศึกษาและอาจารย์ โดยผู้วิจัยให้ผู้เรียนและผู้สอนตอบคำถามจากแบบสอบถามจากปัญหา และผลกระทบต่อการเรียนรู้โดยมีคะแนนระดับ 1 น้อยที่สุด ระดับ 2 น้อย ระดับ 3 ปานกลาง ระดับ 4 มาก และระดับ 5 มากที่สุด ต่อการตอบแบบสอบถามใน 1 หัวข้อ พบว่า ผลกระทบ การเรียนรู้ในแต่ละด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ที่กำหนด ไว้ใน มคอ. 2 หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561 มีดังนี้

(1) การเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงผลการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม ของอาจารย์

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักศึกษา

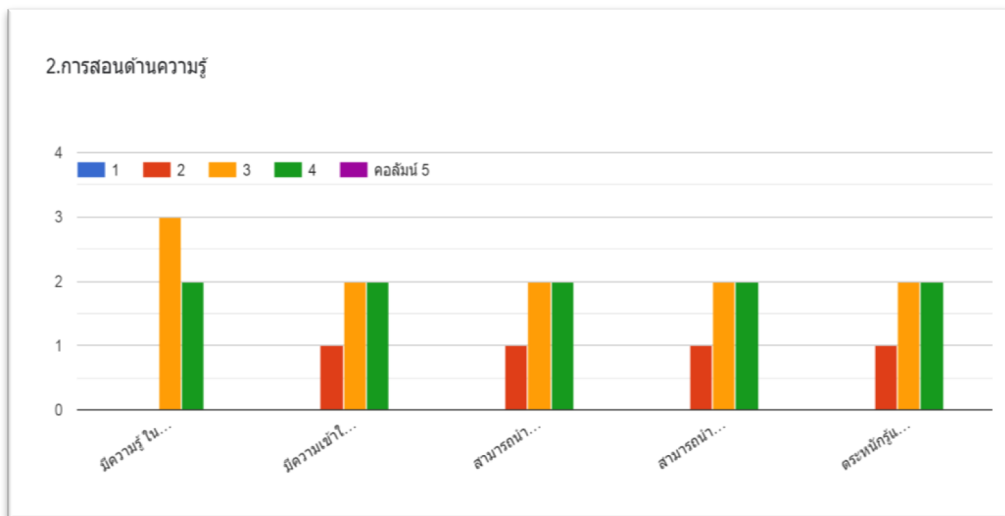
- 1) เรื่องการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์สุจริต
เสียสละมีวินัยตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบต่อสังคม อยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลาง
- 2) เรื่องปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตอาสาและมีความรับผิดชอบต่อสังคม อยู่ในระดับ 4
ระดับมาก
- 3) เรื่องประพฤติปฏิบัติตนอย่างสอดคล้องกับหลักคุณธรรมและจริยธรรมของ
นักกฎหมายอยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลาง
- 4) เรื่องรู้เข้าใจและยึดมั่นในหลักความยุติธรรมหลักนิติธรรมคุณธรรมและ
จริยธรรมของนักกฎหมายอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก

ผลกระทบจากโควิด-19 การเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก ซึ่งส่งผลกระทบการเรียนรู้ในระดับมากและเมื่อเอาไปเปรียบเทียบกับผลการตอบแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ถึงอุปสรรคการเรียนการสอนและการประเมินผลของอาจารย์ผู้สอน พบว่ามีความสอดคล้องกัน ในด้านที่มีผลกระทบมากที่สุดคือเรื่องปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตอาสาและมีความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก และเรื่องรู้เข้าใจและยึดมั่นในหลักความยุติธรรมหลักนิติธรรมคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมายระดับ 4 ระดับมาก ซึ่งนอกจากนั้นในระดับอื่น ๆ ก็จะเป็นไปในระดับปานกลางถึงน้อย ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างมีนัยสำคัญว่า การเรียนรู้เรื่องหลักยุติธรรม นิติธรรม และจริยธรรมเป็นเรื่องเรียนรู้พฤติกรรม

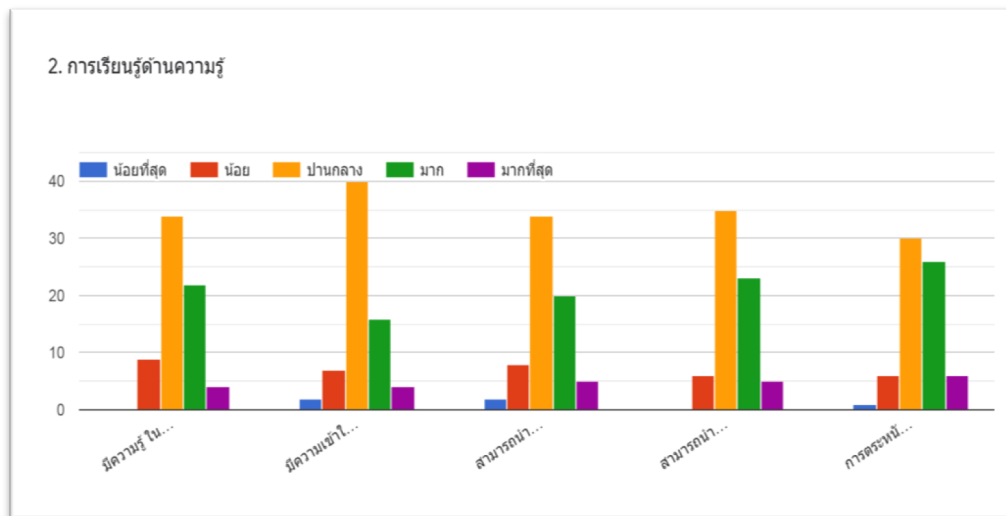
ส่วนบุคคลที่มาจากจิตสำนึก แต่ในขณะเดียวกันหากมีการปฏิสัมพันธ์จากพฤติกรรมของผู้สอนอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะส่งผลถึงความรู้สึกของผู้เรียนรู้อันเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้อำนาจการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงได้

(2) การเรียนรู้ด้านความรู้

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงผลการสอนการเรียนรู้ด้านความรู้ของอาจารย์

ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงผลการเรียนรู้ด้านความรู้ของนักศึกษา

1) เรื่องมีความรู้ในหลักการแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญในรายวิชาหรือศาสตร์ของตน อยู่ในระดับ 2 ระดับน้อย

2) เรื่องมีความเข้าใจและสามารถอธิบายหลักการแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญในรายวิชาหรือศาสตร์ของตนได้อย่างถูกต้องอยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลาง

3) เรื่องสามารถนำหลักการแนวคิดบทบัญญัติของกฎหมายและแนวการพิพากษาของศาลไปปรับใช้กับปัญหาข้อเท็จจริงได้อย่างครบถ้วนถูกต้องมีนิติทัศนะและสามารถบูรณาการเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและถ่ายทอดไปยังผู้อื่นได้อยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลาง

4) เรื่องสามารถนำความรู้ความเข้าใจในหลักการหรือแนวคิดทางกฎหมายที่ศึกษาไปศึกษาค้นคว้าในระดับสูงขึ้นไปหรือศึกษาวิจัยหรือค้นคว้าเพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก

5) เรื่องตระหนักรู้และมีความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของบทบัญญัติกฎหมายตลอดจนปัญหากฎหมายที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นสังคมและประเทศชาติอยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลาง

ผลกระทบจากโควิด-19 การเรียนรู้ด้านความรู้เรื่องสามารถนำความรู้ความเข้าใจในหลักการหรือแนวคิดทางกฎหมายที่ศึกษาไปศึกษาค้นคว้าในระดับสูงขึ้นไปหรือ

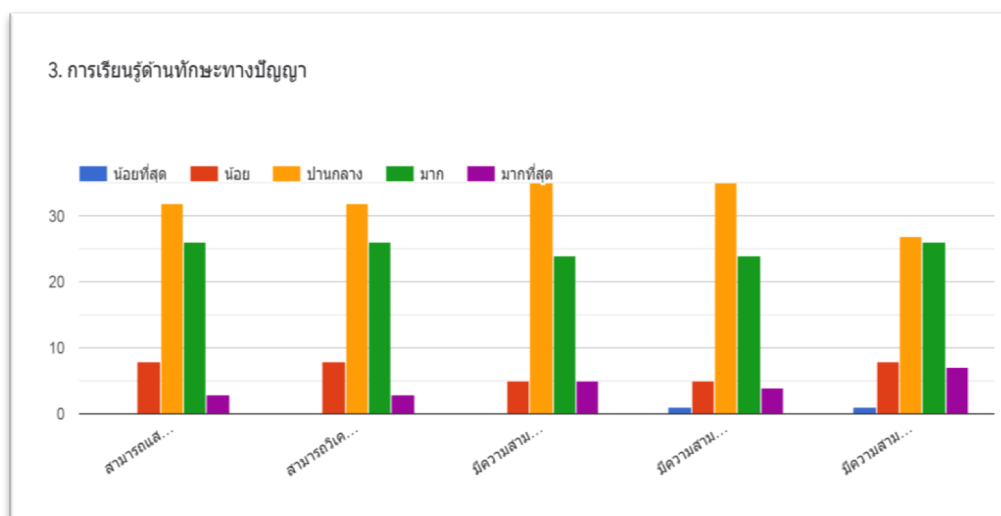
ศึกษาวิจัยหรือค้นคว้าเพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องเมื่อเปรียบเทียบกับผลการตอบแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ถึงอุปสรรคการเรียนการสอนและการประเมินผลของอาจารย์ผู้สอนด้านเดียวกันอยู่ในระดับ 4 ระดับมากเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การชี้แนะในกระบวนการนำไปสู่วิธีการค้นคว้าที่สูงขึ้นควรได้รับการแนะนำและสอนอย่างใกล้ชิดที่สามารถตอบโต้ได้ทันที ซึ่งถ้าทำผ่านระบบออนไลน์จะเกิดความล่าช้าทางการสื่อสารและเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ดังกล่าว

(3) การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา

ภาพที่ 5 แผนภูมิแสดงผลการสอนด้านทักษะทางปัญญาของอาจารย์

ภาพที่ 6 แผนภูมิแสดงผลการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญาของนักศึกษา

1) เรื่องสามารถแสดงทักษะการคิดอย่างเป็นระบบคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณอย่างสม่ำเสมออยู่ในระดับ 4 ระดับมาก

2) เรื่องสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์บูรณาการความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องในศาสตร์ของตนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก

3) เรื่องมีความสามารถในการใช้และการตีความกฎหมายการเทียบเคียงและการค้นหาหลักเกณฑ์หรือทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงหรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดอย่างถูกต้องและเป็นธรรมแก่กรณี ทั้งนี้โดยคำนึงถึงหลักความยุติธรรมและหลักนิติธรรมอยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลาง

4) เรื่องมีความสามารถในการค้นหาหรือได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนการทำความเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลวิเคราะห์สังเคราะห์สรุปและแปลผลข้อมูลที่ได้มาเหล่านั้นอยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลาง

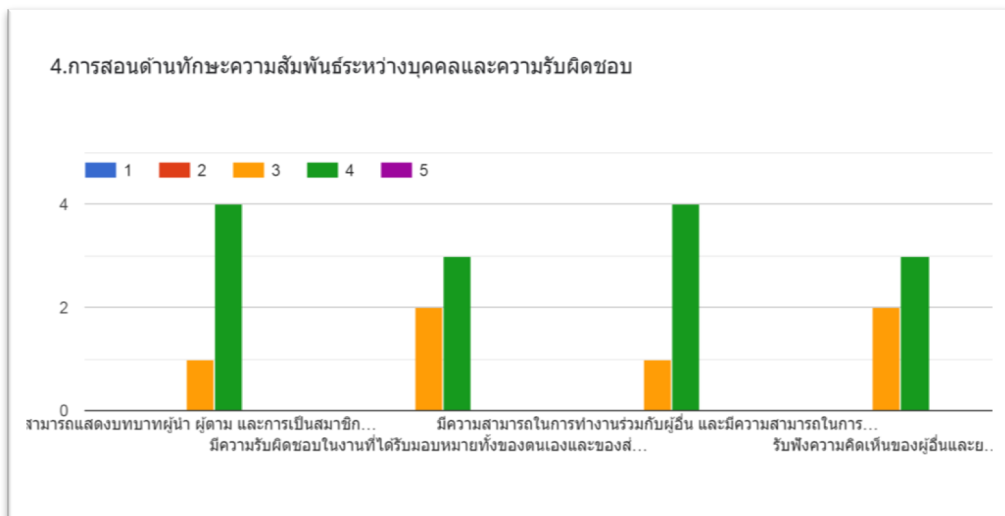
5) เรื่องมีความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์สนับสนุนโต้แย้งรับฟังความเห็นจากบุคคลอื่นหาข้อยุติและการเสนอทางออกหรือทางเลือกได้อย่างรอบด้านและเป็นกัลยาณมิตรอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก

ผลกระทบจากโควิด-19 ต่อการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญาเรื่องความสามารถแสดงทักษะการคิดอย่างเป็นระบบคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณอย่างสม่ำเสมออยู่ในระดับ 4 ระดับ

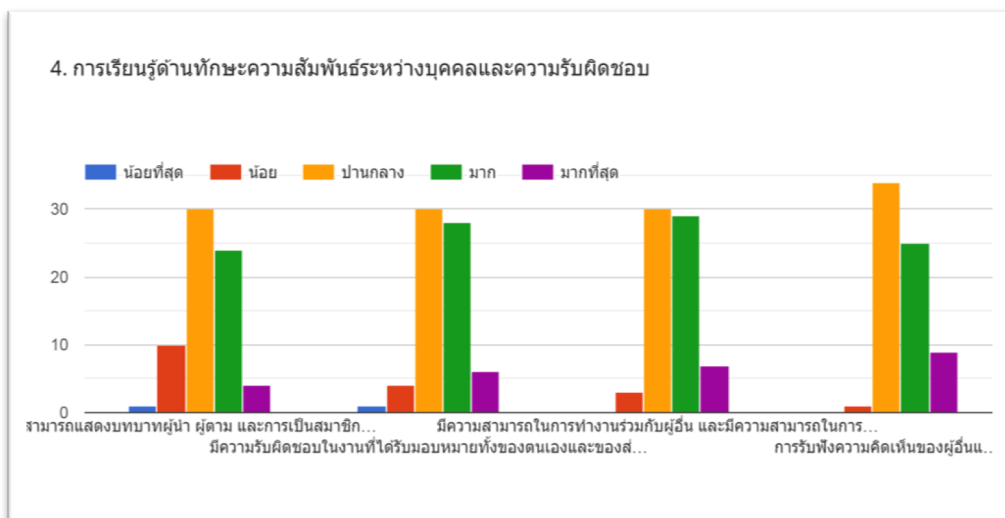
มาก เรื่องสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์บูรณาการความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องในศาสตร์ของตน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก เรื่องมีความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์สนับสนุนโต้แย้งรับฟังความเห็นจากบุคคลอื่นหาข้อยุติและการเสนอทางออกหรือทางเลือกได้อย่างรอบด้านและเป็นกัลยาณมิตรอยู่ในระดับ 4 ระดับมากซึ่งสอดคล้องเมื่อเปรียบเทียบกับผลการตอบแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ถึงอุปสรรคการเรียนการสอนและการประเมินผลของอาจารย์ผู้สอนเรื่องมีความสามารถในการค้นหาหรือได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนการทำความเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลวิเคราะห์สังเคราะห์สรุปและแปลผลข้อมูลที่ได้มาเหล่านั้นอยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งในเรื่องที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญคือ เรื่องการประเมินผลความสามารถในการใช้และการตีความกฎหมาย การเทียบเคียงและการค้นหาหลักเกณฑ์หรือทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงหรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดอย่างถูกต้องและเป็นธรรมแก่กรณี ทั้งนี้โดยคำนึงถึงหลักความยุติธรรมและหลักนิติธรรมซึ่งในผลการประเมินของอาจารย์อยู่ในระดับ 4 ระดับมาก แต่ส่วนแบบประเมินของนักศึกษาอยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลาง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าข้อแตกต่างในเรื่องดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นการวิเคราะห์คนละด้านอย่างชัดเจนซึ่งความน่าเชื่อถือของข้อมูลฝั่งอาจารย์ผู้สอนมีประสิทธิภาพกว่าในฐานะผู้ประเมินผล

(4) การเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ภาพที่ 7 แผนภูมิแสดงผลการสอนด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
และความรับผิดชอบของอาจารย์

ภาพที่ 8 แผนภูมิแสดงผลการสอนด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
และความรับผิดชอบของนักศึกษา

1) เรื่องสามารถแสดงบทบาทผู้นำผู้ตามและการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทและสถานการณ์อยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลาง

2) เรื่องมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายทั้งของตนเองและของส่วนรวมอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก

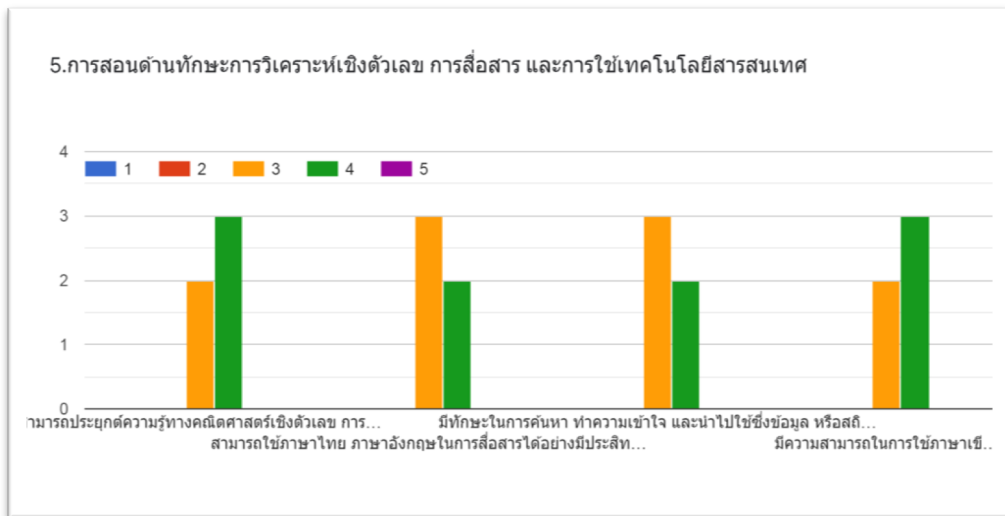
3) เรื่องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีความสามารถในการปรับตัวในสังคมที่มีความหลากหลายมีวุฒิภาวะทางอารมณ์การควบคุมอารมณ์และความอดทนอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก

4) เรื่องรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างตลอดจนใช้สิทธิเสรีภาพโดยไม่กระทบผู้อื่นอยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลาง

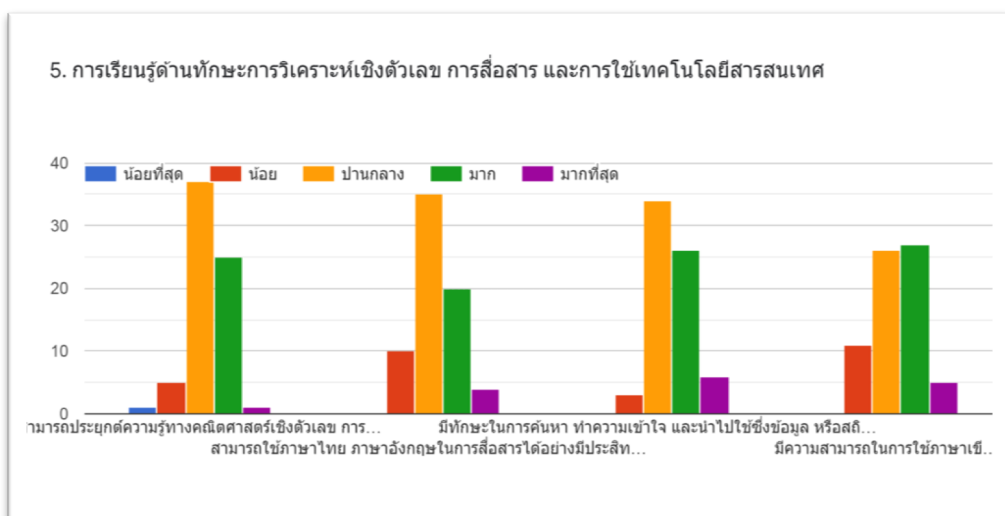
ผลกระทบจากโควิด-19 ต่อการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีเรื่องความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายทั้งของตนเองและของส่วนรวมอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก เรื่องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีความสามารถในการปรับตัวในสังคมที่มีความหลากหลายมีวุฒิภาวะทางอารมณ์การควบคุมอารมณ์และความอดทนอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องเมื่อเปรียบเทียบกับผลการตอบแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ถึงอุปสรรคการเรียนการสอนและการประเมินผลของอาจารย์ผู้สอนในเรื่องเดียวกันอยู่ในระดับ 4 ระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งทำให้ทราบว่าทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบแม้มีการสื่อสารผ่านออนไลน์ แต่การสื่อสารออนไลน์ไม่สามารถเสริมทักษะด้านดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เท่ากับการฝึกทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อกันในห้องที่มีการเรียนการสอนจริง ที่นักศึกษามีการปฏิสัมพันธ์จริงต่อเพื่อนร่วมห้อง ซึ่งไม่ใช่การปฏิสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เป็นแบบโลกเสมือน

(5) การเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ภาพที่ 9 แผนภูมิแสดงผลการสอนด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศของอาจารย์

ภาพที่ 10 แผนภูมิแสดงผลการสอนด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา

1) เรื่องสามารถประยุกต์ความรู้ทางคณิตศาสตร์เชิงตัวเลขการสื่อสารและ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแก้ปัญหาค้นคว้าข้อมูลและนำเสนอได้อย่างเหมาะสมอยู่ใน ระดับ 3 ระดับปานกลาง

2) เรื่องสามารถใช้ภาษาไทยภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมี ประสิทธิภาพรวมถึงการใช้ภาษาในการค้นคว้าข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานและนำเสนออย่าง ถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลาง

3) เรื่องมีทักษะในการค้นหาทำความเข้าใจและนำไปใช้ซึ่งข้อมูลหรือสถิติต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการปรับใช้กฎหมายอยู่ในระดับ 3 ระดับปานกลาง

4) เรื่องมีความสามารถในการใช้ภาษาเขียนเพื่อเรียบเรียงและจัดทำเอกสาร สำคัญต่าง ๆ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับ 4 ระดับมาก

ผลกระทบจากโควิด-19 ต่อการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการ สื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเรื่องมีความสามารถในการใช้ภาษาเขียนเพื่อเรียบเรียง และจัดทำเอกสารสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม อยู่ในระดับ 4 ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องเมื่อเปรียบเทียบกับผลการตอบแบบสอบถามแบบ สัมภาษณ์ถึงอุปสรรคการเรียนการสอนและการประเมินผลของอาจารย์ผู้สอนในเรื่องเดียวกัน อยู่ในระดับ 4 ระดับมาก ซึ่งสะท้อนอย่างมีนัยสำคัญว่าวิกฤตโควิด-19 ทำให้นักศึกษามีความ พร่องทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะการสื่อสาร การเรียนแบบออนไลน์ทำให้การพัฒนาทางด้านดังกล่าวไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตัว ผู้เรียนไม่สามารถจัดระบบการเรียนรู้โดยตนเองได้

จากสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา (โควิด-19) หลักสูตรมีความจำเป็นต้องใช้ รูปแบบการเรียนระบบออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน แต่เมื่อมีการสัมภาษณ์ทั้ง ผู้เรียนและผู้สอนกลับพบว่า การเรียนนิเทศศาสตร์แม้มีการบรรยายเพียงอย่างเดียว แต่จากเกณฑ์ ทักษะการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน ของหลักสูตรนิเทศศาสตร์ซึ่งถ้าพิจารณาจาก แนวคิดที่วิชานิเทศศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นการบรรยายอย่างเดียวดังนั้นการเรียนผ่านสื่อออนไลน์ น่าจะตอบสนองและส่งเสริมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี แต่กลับพบว่าทักษะบางทักษะเช่นทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม ต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ต้องประเมินผล

จากพฤติกรรมที่พบเจอในห้องเรียนที่มีใช้ห้องเรียนออนไลน์ รวมถึงการสื่อสารทางภาษากายของผู้สอนเฉพาะหน้า การตอบโต้กลับไปมาทางภาษากายทั้งหมด กลับเป็นสิ่งที่นักศึกษาให้ความสำคัญมากกว่าสิ่งใด ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้ทราบว่าหากมีการระบาดของโรคอื่น ๆ ในอนาคต การปรับปรุงเกณฑ์การวัดและประเมินผลความรู้ของสาขานิเทศศาสตร์ต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนนิเทศศาสตร์ให้ได้ผลที่สอดคล้องกับสถานการณ์ เพราะมีปัจจัยเรื่องความเข้าใจที่นักศึกษาขาดความสนใจการเรียนและนำไปสู่การเรียนรู้ที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งส่งผลต่อการวัดและประเมินผล ดังนั้นการวัดและประเมินผลในเชิงวิเคราะห์จึงอาจไม่สะท้อนได้ตามเป้าหมาย จึงต้องเป็นภาระผู้สอนที่ต้องวางแผนซ่อมแซมทักษะด้านดังกล่าวต่อไป

7. สรุปและอภิปรายผล

ผลกระทบการเรียนรู้ในแต่ละด้านตามมาตรฐานการเรียนรู้ (TQF) มคอ.2 หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561 นอกจากผลกระทบจากด้านสภาพแวดล้อมต่อการเรียนรู้ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้มากที่สุดคือด้านอุปกรณ์ เช่น มือถือ โน้ตบุ๊ก และด้านการเงิน ซึ่งด้านการเงินมีผลพวงมาจากการระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ซึ่งผู้ปกครองได้รับผลกระทบและส่งผลโดยตรงต่อนักศึกษาในระดับเท่ากับอุปกรณ์ในการเรียน ส่วนผลกระทบด้านสภาวะจิตใจต่อการเรียนจากสถานการณ์โควิด-19 ต่อการเรียนรู้มากที่สุดคือ ความกังวลและความตึงเครียดจากกระแสข่าวที่มีเรื่องโควิด-19 ร้อยละ 80 ซึ่งสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์หรือว่าจะมาจากสภาวะจิตใจก็ส่งผลกระทบต่อผู้เรียน ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการประเมินผลผู้สอนคืออาจารย์ พบว่า นอกจากสิ่งแวดล้อมด้านอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมทางจิตใจแล้ว ยังมีสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้คือผู้สอนเองอยู่ในภาวะที่เครียดและกังวลก็สามารถส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาได้เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของรองศาสตราจารย์ ดร.อัททิพย์ ราษฎร์นิยม และอาจารย์ประพาฬ เพื่องฟูสกุล⁶ ซึ่งพบว่าทั้งผู้เรียนและอาจารย์ผู้สอนซึ่งเป็นผู้ประเมินผลต้องมีสภาวะแวดล้อมที่ไม่กดดันหรือส่งผลกระทบทางการเรียนรู้ของนักศึกษา

⁶ อัททิพย์ ราษฎร์นิยม และประพาฬ เพื่องฟูสกุล, การประเมินผลการเรียนรายวิชาในหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (กรุงเทพมหานคร, 2552), หน้า 42.

1) การเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมเรื่องรู้เข้าใจและยึดมั่นในหลักความยุติธรรมหลักนิติธรรมคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมายเป็นสิ่งที่ได้รับผลกระทบต่อการเรียนรู้มากที่สุด ซึ่งผลกระทบในเรื่องหลักความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ต้องมีการวัดผลและประเมินผลที่อาจต้องมีการกระทำโดยเปิดเผย แต่ในสถานการณ์โควิด-19 นักศึกษาจะมีการสอบโดยระบบวีดิโอออนไลน์ ซึ่งหากมีการทุจริต จะไม่สามารถวัดผลได้ เพราะไม่ได้มีความชัดเจนในการประเมินผล อีกทั้งลักษณะการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมเป็นด้านที่ค่อนข้างจะเป็นนามธรรมและวัดผลค่อนข้างยาก เพราะตัวผู้เรียนรู้ก็ไม่อาจเข้าร่วมโครงการบางโครงการที่จัดขึ้นเพื่อวัดผลด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา ศรีปาน⁷ ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนพบว่าคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนควบคู่ไปกับกิจกรรม และพฤติกรรมที่เป็นคุณธรรมและจริยธรรมส่วนบุคคลจากการเรียนออนไลน์ ตัวผู้เรียนจะมีการขาดความสนใจหรือรับผิดชอบต่อการเรียนโดยเห็นได้จากการไม่เปิดหน้าจอให้ผู้สอนทราบ เมื่อผู้สอนเรียกถาม ก็จะไม่มีเสียงตอบรับ ซึ่งเกิดจากการเปิดระบบแต่ไม่ได้มีการเรียนรู้จริง ซึ่งความถดถอยและขาดความกระตือรือร้นในการเรียนมาจากการหยุดอยู่กับกิจวัตรรอบตัวนานเกินไปทำให้เกิดความขี้เกียจมากยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพย์ หาสาส์ศรี⁸ เรื่องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งพบว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมต้องผ่านกระบวนการหรือโครงการที่นักศึกษาต้องมีส่วนร่วม

2) การเรียนรู้ด้านความรู้เรื่องสามารถนำความรู้ความเข้าใจในหลักการหรือแนวคิดทางกฎหมายที่ศึกษาไปศึกษาค้นคว้าในระดับสูงขึ้นไปหรือศึกษาวิจัยหรือค้นคว้าเพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพได้รับผลกระทบต่อการเรียนรู้มากที่สุด ซึ่งผลกระทบด้านการเรียนรู้ด้านนี้ได้รับผลกระทบมากที่สุดเพราะทั้งผู้เรียนและผู้สอนให้ความคิดเห็นที่ตรงกันว่าเนื่องจากสถานการณ์ของโรคระบาด ได้มีการจำกัดเรื่องการเคลื่อนที่ การปฏิสัมพันธ์ และการนำความรู้ไปใช้ ซึ่งโดยปกติแล้วในการเรียนการสอนสาขานิติศาสตร์ตามหลักสูตรจะมีการนำ

⁷ กัลยา ศรีปาน, การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา, ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ (สงขลา, 2542), หน้า 32.

⁸ ทิพย์ หาสาส์ศรี, การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง (กรุงเทพมหานคร, 2553), หน้า 18.

ความรู้มาเขียนบทความหรือนำเสนอเป็นละครศาลจำลอง เพื่อประเมินผลด้านดังกล่าว แต่สถานการณ์ที่จำกัดส่งผลกระทบต่อการทำกิจกรรมในส่วนดังกล่าว เพราะต้องใช้บริบทของกิจกรรมด้วยมาเป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้วิถีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพราะถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลปัญญาประดิษฐ์และอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง นอกจากนี้แล้วสำหรับในโลกของงานนั้นอาชีพจะเกิดขึ้นและหายไปอย่างรวดเร็วองค์ความรู้จึงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งผู้เรียนที่ถูกจำกัดด้วยสถานการณ์โรคระบาดอาจไม่เท่าทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภชัย ศรีสุชาติ⁹ เรื่อง การศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษามหาวิทยาลัยจากนานาประเทศ

3) การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญาเรื่องสามารถแสดงทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างมีวิจารณ์อย่างสม่าเสมอเรื่องสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์บูรณาการความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องในศาสตร์ของตนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเรื่องมีความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์สนับสนุนโต้แย้งรับฟังความเห็นจากบุคคลอื่นหาข้อยุติและการเสนอทางออกหรือทางเลือกได้อย่างรอบด้านและเป็นกัลยาณมิตรได้รับผลกระทบต่อการเรียนรู้มากที่สุดซึ่งทักษะทางปัญญาทั้งสามเรื่องเป็นการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องกระตุ้นผู้เรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์เรื่องสภาวะทางอารมณ์ที่ต้องสื่อสารออกไป แต่เมื่อมีการสอนออนไลน์ซึ่งเกิดปัญหาที่ผู้เรียนมีความเหนื่อยหน่ายและรู้สึกเบื่อกับการเรียนที่ผ่านหน้าจอ โดยผู้เรียนให้เหตุผลต่อการเรียนรู้ด้านนี้ว่ารู้สึกเฉื่อยชา และตอบสนองช้าในการเรียนรู้ เพราะไม่ได้รู้สึกตื่นเต้นหรือสนุกสนานในการเรียนที่มีเรื่องน่าเสียง กิริยา อารมณ์ของผู้สอนที่ช่วยกระตุ้นให้มีการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

4) การเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบเรื่องมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายทั้งของตนเองและของส่วนรวมเรื่องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีความสามารถในการปรับตัวในสังคมที่มีความหลากหลายมีวุฒิภาวะทางอารมณ์การควบคุมอารมณ์และความอดทนได้รับผลกระทบต่อการเรียนรู้มากที่สุด ซึ่ง

⁹ ศุภชัย ศรีสุชาติ, การศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษามหาวิทยาลัยจากนานาประเทศ, สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร, 2563), หน้า 55-58.

ผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 ส่งผลต่อวิถีภาวะทางอารมณ์เพราะการเรียนการสอนแบบออนไลน์ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นการเรียนแบบตอบกลับทางเดียว¹⁰ ซึ่งในระหว่างที่มีการเรียนการสอนออนไลน์ ตัวผู้เรียนสามารถเป็นตัวของตัวเองได้โดยไม่ต้องฝึกรับควบคุมอารมณ์เพราะไม่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลที่หล่อหลอมให้ผู้เรียนมีบุคลิกที่อยู่ในสังคมเสมือนมากกว่าสังคมจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอดิสรณ์ อ้นสงคราม¹¹ เรื่องผลกระทบจากการใช้โซเชียลมีเดียของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เกี่ยวกับการใช้โลกออนไลน์มากกว่าการใช้ชีวิตในโลกแห่งความจริงแม้ว่าผู้ใช้สื่อออนไลน์ยังให้ความสนใจกับบุคคลใกล้เคียงตัวเช่นเดิม หากแต่เปลี่ยนการสื่อสารระหว่างกันเป็นการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย เปลี่ยนจากการพูดคุยเป็นการสื่อสารด้วยการส่งข้อความแทนกล่าว พูดคุยกันน้อยลง แต่พิมพ์ข้อความหากันแทนนั่นเอง ซึ่งพฤติกรรมสืบเนื่องจากการใช้ Social media ของผู้เรียนที่มีอยู่เดิมก็กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เมื่อเกิดวิกฤติไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ระบาด ยิ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้เพิ่มขึ้นและจากแบบสอบถามพบว่าในระหว่างการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถกินข้าวอาบน้ำหรือทำกิจกรรมอื่นในระหว่างที่มีการเรียนออนไลน์ ซึ่งแสดงถึงความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในการเรียนรู้ที่ลดลง แม้มีการเข้าเรียนโดยเข้าระบบออนไลน์ตรงเวลา แต่ระหว่างนั้นไม่ได้จดจ่ออยู่กับการเรียนจริง

5) การเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตามเกณฑ์มาตรฐาน เรื่องมีความสามารถในการใช้ภาษาเขียนเพื่อเรียบเรียงและจัดทำเอกสารสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมได้รับผลกระทบต่อการเรียนรู้มากที่สุด ซึ่งเมื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นระบบออนไลน์เนื่องจากผู้เรียนไม่ให้ความร่วมมือในการถูกซักถามได้ง่าย หรือการไม่ได้เผชิญกับผู้สอน การสื่อสารที่เกิดขึ้นจึงแทบไม่ได้นำมาใช้เลย ซึ่งการสื่อสารที่พบเห็นผ่านการเรียนออนไลน์ ผู้เรียน

¹⁰ วิภาวรรณ ถิ่นจันทร์ และคณะ, การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอน: กรณีศึกษาอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (กรุงเทพมหานคร, 2560), หน้า 56.

¹¹ อดิสรณ์ อ้นสงคราม, ผลกระทบจากการใช้โซเชียลมีเดียของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เกี่ยวกับการใช้โลกออนไลน์มากกว่าการใช้ชีวิตในโลกแห่งความจริง, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม (กรุงเทพมหานคร, 2556), หน้า 51-52.

ไม่สามารถตอบสนองการกระตุ้นให้มีพัฒนาการการเรียนรู้ การวิเคราะห์ การสื่อสาร หรือการใช้สื่อสารสนเทศได้ เพราะการเรียนรู้ของสาขานิเทศศาสตร์ที่มีลักษณะการบรรยายอย่างเดียว ย่อมขาดการกระตุ้นทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร หรือการใช้เทคโนโลยี แม้ นักศึกษาผู้เรียนรู้จะมีการใช้เทคโนโลยีทุกวันแต่ก็ไม่ได้เป็นการใช้ที่เป็นไปตามแนวทางของสาขานิเทศศาสตร์ที่ต้องการให้นักศึกษามีประสิทธิภาพในทักษะด้านดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพในการใช้งานตามหลักวิชาชีพนักกฎหมาย

8. ข้อเสนอแนะ

1) ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในวิชานิเทศศาสตร์จากกรณีการระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ เมื่อนำวิธีการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ การประเมินผลแบบออนไลน์มาใช้ ก่อให้เกิดผลกระทบ จึงมีข้อเสนอแนะว่า

(1) อาจารย์ผู้สอนควรมีการสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน สร้างแบบทดสอบการวัดและการประเมินผลในการเรียนการสอนออนไลน์ บทเรียนออนไลน์ในแต่ละรายวิชาที่เปิดสอน บทเรียนออนไลน์ผ่านระบบ Mooc และมีการสร้างข้อสอบเพื่อใช้ทดสอบประเมินทุก ๆ คาบที่เรียน เพื่อสร้างวิธีวิเคราะห์นักศึกษาให้มีความแม่นยำ เชื่อวาง่ายขึ้น

(2) ด้านการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนด้านประสิทธิภาพของระบบการเรียนการสอนออนไลน์ทั้งทางด้านเครือข่ายซอฟต์แวร์ ฮาร์ดแวร์ และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์พร้อมทั้งต้องสนับสนุนด้านทุนในการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง

(3) รูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์และการนำเสนอบทเรียนออนไลน์ควรออกแบบให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นที่จัดการเรียนแบบผสมผสานหรือรูปแบบการประยุกต์ใช้ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ และมีการเพิ่มสีสันในบทเรียนออนไลน์ให้น่าสนใจ น่าติดตาม เพื่อซ่อมแซมทักษะภาษาที่ขาดไปจากการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ

2) ส่วนข้อเสนอแนะจากผลกระหนการเรียนรู้ทางด้านการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน (TQF) อันได้แก่

(1) การเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการวัดและประเมินผลจากรูปแบบกิจกรรมไม่ได้ตามเกณฑ์ ก็ควรมีการออกแบบกิจกรรมให้ทดสอบในรูปแบบตัวละครหรือนิทานด้านกฎหมายของแต่ละรายวิชาให้นักศึกษาตอบเป็นรายบุคคล

(2) การเรียนรู้ด้านความรู้ ผู้สอนและผู้เรียนใช้เทคโนโลยีถ่ายทอดความรู้แบบทางเดียวเหมือนเดิมหากไม่ได้รับการตอบสนองกลับจากผู้เรียน ก็สามารถออกแบบการวัดและประเมินผลแบบการนำเสนอหัวข้ออภิปรายรายบุคคลโดยมีรางวัลหรือคะแนนเพื่อกระตุ้นผู้เรียนบ้างซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจและทดลองทำ

(3) การเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา ผู้สอนอาจยังคงเสริมสร้างทักษะทางปัญญาโดยการมอบหมายโจทย์เพื่อนำเสนอในชั้นเรียนได้ และการวัดและประเมินผลอาจยังคงใช้รูปแบบเดิมคือการสอบแต่อาจต้องมีการออกแบบการสอบที่มีลักษณะสามารถเปิดหนังสือได้มาเป็นตัวเลือกเพื่อลดความกดดันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเมื่อมีข้อกังวลเรื่องการทุจริตเข้ามาเกี่ยวข้อง

(4) การเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ในทักษะด้านนี้อาจต้องใช้วิธีการเรียนการสอนและประเมินผลโดยการมอบหมายงานเป็นกลุ่มและสามารถประเมินทางออนไลน์ได้โดยสมาชิกในกลุ่มสามารถช่วยเหลือหรือเสนอแนะร่วมกันได้

(5) การเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านนี้เป็นด้านที่สามารถวัดได้โดยการมอบหมายได้เป็นรายบุคคลในการคิดวิเคราะห์ นำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับตัวบทกฎหมายในแต่ละคนและสามารถสื่อสารให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนได้เข้าใจร่วมด้วย

9. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในเนื้อหาและองค์ประกอบหลักสูตรที่ควรจะเป็นของนักศึกษานิเทศศาสตร์ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้และการผลิตบัณฑิตต่อตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

- กัลยา ศรีปาน, การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา, ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ (สงขลา, 2542).
- ทิพย์ หาสาส์ศรี, การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง (กรุงเทพมหานคร, 2553).
- ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค, กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://thaipublica.org/2020/04/19-economists-with-covid-19-15/1>
- วิภาวรรณ ถิ่นจันทร์ และคณะ, การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอน: กรณีศึกษาอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (กรุงเทพมหานคร, 2560).
- ศุภชัย ศรีสุชาติ, การศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษาบทเรียนจากนานาชาติ, สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร, 2563).
- อติสรณ์ อันสงคราม, ผลกระทบจากการใช้โซเชียลมีเดียของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เกี่ยวกับการใช้โลกออนไลน์มากกว่าการใช้ชีวิตในโลกแห่งความจริง, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม (กรุงเทพมหานคร, 2556).
- อ้อทิพย์ ราชภูริณิยม และประพาฬ เฟื่องฟูสกุล, การประเมินผลการเรียนรายวิชาในหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (กรุงเทพมหานคร, 2552).
- Bayham and Fenichel, Impact of school closures for COVID-19 on the US health-care workforce and net mortality: a modelling study. The Lancet, Volume 5 Issue 5 (May 2020).
- Hanushek and Woessman, Education Knowledge Capital and Economic Growth in Economics of Education, 2nd (2020) [Online], Source: <http://hanushek.stanford.edu/publications/quantitative-look-economic-impact-european-union%E2%80%99s-educational-goals>

- The Brookings Institution, **Brookings Report (2017) Summer learning loss: What is it, and what can we do about it?** [Online], Source: <https://www.brookings.edu/research/summer-learning-loss-what-is-it-and-what-can-we-do-about-it/>

- World Health Organization, **Report of the WHO-China, Joint Mission on Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)**. WHO. Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public, [Online], Source: [https://www.who.int/publications/i/item/report-of-the-who-china-joint-mission-on-coronavirus-disease-2019-\(covid-19\)](https://www.who.int/publications/i/item/report-of-the-who-china-joint-mission-on-coronavirus-disease-2019-(covid-19))